

greppa
näringen

Tid för andra halvlek!

Så här i fotbolls-EM-tider börjar jag tänka på projektet Greppa Näringen som ett fotbollslag där alla spelare på plan har sin speciella roll.

De viktigaste poängerna hittills är den minskade utlakningen vi åstadkommit genom att odla fånggrödor och att vårplöja. Vi kan hoppas på något ytterligare "snabbt mål" i miljömålsarbetet, men samtidigt är det säkert så att det är lika viktigt att "hålla nollan". Att inte nöja sig med att man anammat ny teknik för spridning av stallgödsel och monterat kantspridare på gödningsnurrar. Det gäller att vara konsekvent, aldrig sprida gödsel vid olämpligt väder, eller vilket är minst lika viktigt, aldrig sprida bekämpningsmedel när det blåser. I miljömålsarbetet liksom i fotbollslandslaget behövs vi alla, såväl de som alltid går före och testar ny teknik och de som är mycket noggranna med att serva sina äldre maskiner och ställa in dem rätt och att göra allt i "rätt tid".

Både spetsrådgivning och bred information

Förra året gjordes 5 500 rådgivningar i projektet till 3 300 lantbrukare. Drygt 1 000 deltog i studiecirkel och dagkurser. I februari fick alla prenumeranter på LAND lantbruk häftet "Goda Råd från Greppa Näringen". Den 14 maj besökte tolv ledamöter från riksdagens miljö- och jordbruksutskott en "Greppa-gård" på skånska Kullahalvön och fick information om hur vi arbetar i projektet. Vårt projekt blir alltså allt mer känt bland lantbrukare och andra och vi får mycket erkännande för vårt arbete. 62 procent av tillfrågade lantbrukare känner till projektet. I södra Sverige är det 90 procent!

Har din balans förändrats?

Nu när vi går in i Greppa Näringens andra halvlek bör vi kunna visa resultat för att få behålla vårt goda renommé. Därför samlas alla Greppa Näringens rådgivare 1-2 september till en "halvtidskonferens" där vi ska få rådgivningen att bli ännu bättre. Vi håller också på att sammanställa data ur den databas över växtnäringensbalanser som finns i projektet. Till hösten hoppas vi kunna redovisa intressanta siffror som ni som är medlemmar i Greppa Näringen kan ha nytta av.

Stina Olofsson

Stina Olofsson, Jordbruksverket, projektansvarig Greppa Näringen

Fint besök hos Greppa Näringen

Nu känner miljö- och jordbruksutskottet till Greppa Näringen

Någon sade att "det dummaste vi kan göra är att göra bra saker och inte tala om det". Det har vi tagit fasta på. Att berätta för de folkvalda vad Sveriges bönder gör för miljön känns särskilt viktigt.

Foto Erik Karlsson

Den 14 maj kom riksdagens miljö- och jordbruksutskott på besök till Greppa Näringen. Syftet med dagen var att visa att det pågår ett aktivt och seriöst arbete i jordbruket för att nå miljömålen. För att ge en verklighetsnära bild av arbetet gjordes en rundvandring på en gård som är med i Greppa Näringen. Vård för besöket var Hans-Olle och Jan Trulsson på gården Ingelstråde utanför Höganäs på Kullahalvön. Hans-Olle och Jan har mjölkkor med en växtodling för foderproduktion med bl a vall och majs men odlar också grönsaker.

På gården demonstrerades hur en växtnäringensbalans beräknas, hur sammansättningen av kornas foderstat påverkar miljömålen och hur åtgärder i växtodlingen kan minska växtnäringensförlusterna. Besök vid en ny-anlagd våtmark invid gården gjordes också.

Under eftermiddagen genomfördes ett seminarium om jordbruket och miljömålen. Olika personer från LRF och Jordbruksverket berättade om Greppa Näringen.

Av Marina Tell
Foto Ulrika Göthenqvist

Lars uppvärderade flytgödseln efter rådgivarens besök

Lars Berggren på Gungvala gård i Blekinge har många järn i elden. Han odlar bland annat 70 ton ål och 800 ton stärkelsepotatis varje år. Ända sedan Greppa Näringen startade i Blekinge för tre år sedan har Lars Berggren varit med.

– Jag tycker att Greppa Näringen är positivt. Man får sig en tankeställare och funderar lite extra innan man beslutar sig för hur växtodlingsplanen ska se ut, säger han.

Engagemanget i Greppa Näringen har inte bara väckt tankar och funderingar utan även resulterat i konkreta förändringar på Gungvala.

– Vi har haft problem med för låga stärkelsehalter i potatisen, säger Lars Berggren.

En misstanke om att det frigörs mer kväve från stallgödseln än vad han hittills räknat med har bekräftats tack vare analyser och noggrann uppföljning.

– Vi har haft för mycket restkväve efter potatisskörden på hösten.

Tack vare Greppa Näringen har Lars Berggren fått inspiration att ta reda på hur det verkligen förhåller sig med växtnäringen på gården.

– Det har gjort att jag har sänkt handelsgödselgivan med ungefär 30 kilorent kväve per hektar, säger han, och berättar att han numera förlitar sig mer på gårdens egen flytgödsel.

”Man får sig en tankeställare och funderar lite extra innan man beslutar sig för hur växtodlingsplanen ska se ut.”

Om detta leder till att restkvävet sjunker och stärkelsehalten i potatisen ökar med ungefär 1 procent – vilket han tror och hoppas – kommer åtgärden att resultera i en merbetalning på 3-4 öre per kilo potatis.

– Om det resonemanget håller så blir det ett plus på 30 000 kronor för mig i runda slängar. Det innebär att jag

tjänar ungefär 1 000 kronor per hektar på insparat kväve och höjd stärkelsehalt. Det är pengar det också! säger Lars Berggren.

Han poängterar dock att han ännu inte har fått resultatet ”svart på vitt”. – Kom igen om ett år. Då kommer jag att veta definitivt hur det har gått. Men det ser hitintills mycket positivt ut.

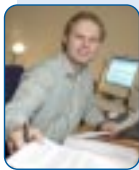
Lars Berggren tycker att det bästa med Greppa Näringen är att projektet hela tiden strävar efter att koppla samman lantbrukarens ekonomi med det miljöförbättrande arbetet.

Utöver potatisodlingen på 25 hektar odlar han även spannmål (15 hektar) och vall (60 hektar). Därtill har han 130 mjölkkor som producerar 9 500 kilo mjölk var på årsbasis. ■

Spridning inför sådd av höstsäd uppvisar det klart sämsta utnyttjandet av kväve. En giva på 20-30 ton nöt- eller svinflyt/ha innebär en giva av 30-80 kg mineralkväve. Det motsvarar 200-500 kg kalksalpeter/ha. Höstsäden tar upp 10-20 kg N/ha och en hel del av övergivan utlakas.

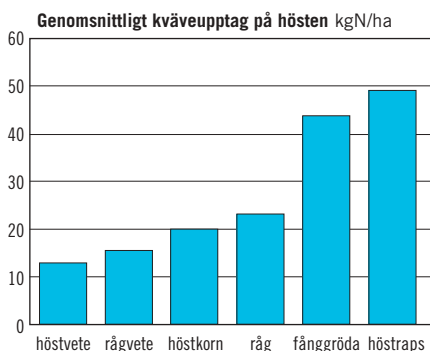
Spridning av flytgödsel inför sådd av höstsäd ger lågt kväveutnyttjande

Håkan Rosenqvist är agronom och agronomie doktor. Han är också lantbrukare och ekonomikonstult och kommenterar ekonomin i olika brukningsåtgärder i detta nyhetsbrev.

Höstsädens låga kvävebehov på hösten leder till att höstspridning av flytgödsel ger ett lågt kväveutnyttjande och stor utlakning.

Det är några olika faktorer som påverkar lämpligheten i årets olika spridningstidpunkter. En av de saker som styr är markpackningen. På sandjord är packnings-skadorna av mindre betydelse vid de olika spridningstidpunkterna medan packnings- och körskadorna på lerjord är högst i samband med vårbruket. Oftast är det bäst totalekonomi att sprida flytgödsel vid vårbruket på sandjord och i växande gröda på lerjord. Läglighetseffekten är dock något att beakta vilket framförallt kan utgöra en kostnad i samband med spridning i vårbruket. Sprids gödsel före vårplöjning behöver det inte utgöra någon läglighetskostnad, men om det däremot sprids i vårbruket och sådden därmed blir försenad, kan läglighetseffekten utgöra en kostnad som behöver beaktas. Med en antagen läglighetseffekt på en procent per dag och skördenivån 4 500 kg per hektar innebär en dags försenat vårbruk ca 40 kr per hektar.

Höstvetete har som regel det lägsta upptaget av kväve på hösten.

Foto: Torben Kudsk

Tänk på att en normal giva svin- eller nötflyt kan motsvara 200-500 kg kalksalpeter/ha. Höstsäden klarar normalt inte den givan på hösten. Höstraps tar däremot upp betydligt mer kväve.

Lagringskapaciteten påverkas

Lagringsbehovet ökar från 10 till 12 månader om man avstår från att sprida svingödsel före sådd av höstsäd. På en gård med en årsproduktion av 5000 slaktsvin ökar lagringsbehovet med ca 600 m³. Det ekonomiska värdet av att sprida dessa 600 m³ i växande gröda på våren jämfört med till en höstgröda på hösten, är på lerjord ca 3 000 kronor per år och på sandjord 3 600 till 6 600 kronor.

Om lagringskapaciteten behöver utökas ökar kostnaderna avsevärt. Utan investeringsstöd bedöms investeringen i ökad lagring uppgå till ca 50 000 kr plus ca 180 kr per m³. En utökning av behållaren med 600 m³ kostar ca 160 000 kr. Det finns möjlighet att söka investeringsstöd på max 30% av investeringen vilket reducerar kostnaden till ca 110 000 kr om det beviljas. Med 15 års livslängd och 6% i real kalkylränta innebär det en årskostnad på ca 11 000 kr vilket blir ca 19 kr per m³ gödsel. På en gård där man redan bestämt sig för att bygga ny gödselbehållare blir årskostnaden per extra kubikmeter gödsel i lagringskapacitet ca 13 kr när investe-

ringsstödet på 30% beaktats. Vid byggnation kan det alltså vara lämpligt att ta till i volym så att det inte behöver kompletteras de närmaste åren efter investeringen.

Slutsatsen blir att det ur företagsekonomisk synpunkt ofta inte är lönsamt att utöka lagringskapaciteten bara för att tillvarata växtnäringen på ett bättre sätt. På lättare jordar är det nästan lönsamt att utöka lagringskapaciteten till 12 månader i samband med att det ändå är byggs ny behållare. Detta gäller vid kvävepriser på ca 8 kr per kg kväve. Finns lagringskapaciteten är den lönsammaste spridningstidpunkten att sprida i växande gröda eller före vårplöjning på lättare jordar. ■

Broschyren "Din stallgödsel är värdefull" har fått stor åtgång. Beställ ditt eget exemplar kostnadsfritt på 0771-573 456 eller på www.greppa.nu.

Ska Greppa Näringen fortsätta i nästa LBU-period?

Tiden går och år 2006 är snart här.

Ska Greppa Näringen fortsätta i nästa programperiod 2007-2012? Olika organisationer börjar under 2004 att ta ställning till hur man tycker att nästa programperiod med olika stödformer ska se ut.

En viktig del i beslutet är att Greppa Näringen har sin utgångspunkt i miljömålen. De ska till största delen nås till 2010 vilket gör att det till dess kommer att behövas ett systematiskt miljöarbete. En annan sak är att EU:s vattendirektiv kommer beröra lantbruket med de mål som

kan komma om renare vatten. Vi som arbetar med Greppa Näringen menar att det kommer behövas ett fortsatt arbete av den typ som sker inom Greppa Näringen.

Litet draghjälp har kommit i form av en ny utredning från Naturvårdsverket om ett nytt miljömål för fosfor. Där föreslår Naturvårdsverket för regeringen en fortsättning på Greppa Näringen.

Det allra viktigaste för om Greppa Näringen ska fortsätta eller inte är förstås att vi kan visa tydliga resultat av den rådgivning som pågår nu!

2004

2005

2006

2007-2012

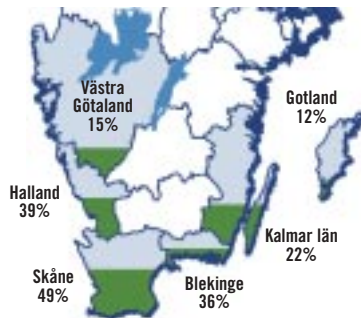
9 av 10

känner till Greppa Näringen

Under våren tillfrågades ett stort antal lantbrukare över hela Sverige om de känner till Greppa Näringen. Frågan var en av många som olika företag ställde till slumpmässigt utvalda lantbrukare. 9 av 10 lantbrukare i slätt- och mellanbygderna i Götaland känner till eller har hört talas om Greppa Näringen. Ju längre norrut man kommer desto färre känner till Greppa Näringen. Men som medeltal för landet har 2 av 3 hört talas om eller känner till Greppa Näringen vilket inte är illa.

Samtidigt ställdes frågan om hur många som läst den sk Goda-råd katalogen som sändes till i stort sett alla landets lantbrukare med Land Lantbruk den 6 februari. Av ca 70 000 hel- och deltidslantbrukare som fick den har ca 21 000 läst eller bläddrat i den. Ca 4 000 har läst mer än hälften eller hela skriften.

Källa: Sveriges Lantbruk NUI

Andel areal ansluten till Greppa Näringen i början av året.

Blir din granne nr 5 000?

Anmälningarna till Greppa Näringen fortsätter att komma in och snart är 5 000 anmälda. Är 5 000 anmälda lantbrukare mycket eller lite? För att ha något att jämföra med var det ca 6 000 lantbrukare som var med i REKO.

Ett annat sätt att se på det är hur stor del av arealen som är anmäld till rådgivning i Greppa Näringen i varje län. Bilden talar egentligen för sig själv men Skåne utmärker sig med halva åkerarealen på Greppa-gårdar. I de län som kom med lite senare i Greppa Näringen är andelen än så länge mindre. Under närmaste tiden kommer den 5000:e lantbrukaren att anmäla sig. Se till att din granne anmäler sig så blir det tårtkalas hos honom eller henne och du kanske blir bjuden...

Irländska bönder arga på Nitratdirektivet

Den Irländska regeringen har deklarerat hela Irland som nitratkänsligt område vilket upprör de irländska lantbrukarna. Enligt den viktigaste paragrafen i Nitratdirektivet får bara 170 kg N/ha tillföras med stallgödsel per år. Man funderar på att söka anstånd med att införa detta till år 2007 men frågan är om man kommer att få det då Irland redan är lite sent ute med införandet.

Bondeorganisationerna beskyller regeringen för att sabotera för progressiva lantbrukare och för att minska konkurrenskraften i det irländska jordbruket. En del i direktivet är att man måste ha en viss minsta lagringskapacitet för gödsel. Enligt bondeorganisationens kalkyler skulle kapitalkostnaden för den utbyggda lagringskapaciteten för gödsel uppgå till 1,5 miljarder Euro.

Man säger också att 170 kg N/ha bara räcker till att få ha 0,8 djurenheter per acre (tunnland) vilket är lägre än en ko per acre som man länge använt som ett minimimått på ett jordbruk som ska vara bärkraftigt.

Vandmiljøplan III i Danmark

Som en del redan känner till ska Vandmiljøplan III nu avlösa Vandmiljøplan II i Danmark. Vattenvårdsarbetet hittills i jordbruket har lett till att kväveutlakningen halverats räknat som kg N/ha. Det arbetet tog ca 15 år från 1987 då Vandmiljøplan I startade till 2003. Nästa mål är att minska kväveutlakningen med ytterligare 13% till 2015. Det ska åstadkommas med den nya Vandmiljøplan III. Några av huvuddragen som föreslås är:

- ökat krav på vinterbevuxen mark för att ta upp kväve
- mer skydds zoner längs sjöar och vattendrag
- omfattande satsning på forskning om hur man kan utnyttja flytgödsel bättre och minska luktproblem
- avgift på fosfor i foder för att minska fosfortilldelning (avgiften föreslås återföras till jordbruket).